

Analiza budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu

ANALIZA BUDŽETA OPĆINE NOVO SARAJEVO ZA 2019. GODINU

**Programi i aktivnosti
usmjereni na djecu i mlade**

Oktobar, 2020.

Naslov:

Analiza budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu

Autorice:

Selma Alisaphić i Sandra Janković

Asistent:

Nihad Ahmić

Priredila:

Maja Gasal-Vražalica

Mentor:

Ljiljan Veselinović

Lektura:

Lamija Kadić

Naslovica i prelom: Medina Muhamedagić

Izdavač: Akademija za žene

Za izdavača: Maja Gasal Vražalica

Nekomercijalno umnožavanje, fotokopiranje ili bilo koji drugi oblik reprodukcije cijele publikacije ili njegovih dijelova je dozvoljeno, uz prethodno pismeno informisanje izdavača na mail: info@afw.ba. Ova publikacija se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke. Izneseni stavovi i mišljenja su autorski i ne predstavljaju nužno i izričite stavove donatora. Autor/ice odgovaraju za svoj tekst.

SADRŽAJ

Predgovor.....	4
Sažetak.....	5
Uvod.....	7
1. Općina Novo Sarajevo.....	8
1.1. Prirodno kretanje stanovništva po mjestu prebivališta.....	9
1.2. Zaposlenost i plate.....	10
1.3. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi.....	11
1.4. Obrazovanje.....	13
2. Budžet Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu.....	15
3. Djeca i mladi u budžetu Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu	17
3.1. Fokusi i ciljevi strategije razvoja Općine Novo Sarajevo.....	18
3.2. Programski budžet za djecu i mlade Općine Novo Sarajevo i njegovo izvršenje za 2019. godinu.....	19
3.3. Budžet i javna politika za mlade (WPAY).....	28
3.4. Stavovi mladih o općinskim budžetima za mlade.....	31
Zaključak.....	33
Biografija mentora i autora/ica.....	34
Literatura i izvori.....	35

PREDGOVOR

Zahvaljujući finansijskoj podršci Ministarstva vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke, fondacija „Akademija za žene“ već drugu godinu zaredom provodi projektnе aktivnosti u sklopu Akademije političke pismenosti mladih u Bosni i Hercegovini. Ideja za aktivnostima i edukacijama ove vrste nastala je kao potreba da se mladim ljudima koji djeluju unutar političkih subjekata u Bosni i Hercegovini, kao i onom dijelu mladih koji nisu stranački opredijeljeni, ali djeluju unutar drugih društvenih i/ili političkih okvira, osigura prostor za političko opismenjavanje koje podrazumijeva predavanja i interaktivne radionice na teme iz društveno političkog života Bosne i Hercegovine i Europske unije.

Publikacija „Analiza budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu – Programi i aktivnosti usmjereni na djecu i mlade“ nastala je kao rezultat polaznika/ica Druge generacije Akademije političke pismenosti mladih u Bosni i Hercegovini. Polaznici/e su povodom predstojećih lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini odlučili/e izvršiti analizu budžeta jedne od općina u Sarajevskom kantonu, a to je Općina Novo Sarajevo. Ovom zadatku su pristupili/e krajnje ozbiljno i odgovorno, a njihov rad je mentorisao docent na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Ljiljan Veselinović. U uvodnom dijelu ove Publikacije autori/ce nude demografsku i socijalnu sliku Općine Novo Sarajevo nakon čega nas uvode u analizu budžeta s posebnim osvrtom na planirane i realizirane programe i aktivnosti koji se odnose na djecu i mlade sa područja Općine Novo Sarajevo. Publikacija završava sa zaključcima i preporukama, te se ovaj pristup analize budžeta može iskoristiti kao model pristupa analizi budžeta svih općina i svih skupina društva.

Podaci za potrebe analize su oni koji su javni i dostupni na web stranicama nadležnih institucija. Nedostajući podaci, a koji su i u određenim tabelama i grafikonima izostavljeni, su zapravo pokazatelj da se nadležne institucije ili ne bave detaljnijom klasifikacijom podataka po određenim dobnim skupinama, ovom kontekstu djeca i mladi, ili podaci nisu javno i transparentno dostupni.

Nadamo se da će ova Publikacija poslužiti svima nama i da će kako oni/e koji/e se kandidiraju za različite političke funkcije, kao i oni/e koji/e se interesiraju za planiranje i izvršenje novca svih poreskih obveznika mnogo toga saznati i biti društveno odgovorni/e, te mijenjati prakse planiranja i realizacije budžeta na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

SAŽETAK

U ovom dokumentu se bavimo analizom budžeta i izvršenja budžeta Općine Novo Sarajevo u 2019. godini, sa ciljem opisa izvršenja budžeta za aktivnosti i projekte koji su direktno relevantni i korisni za mlade. Pri tome identificiramo posebne aktivnosti koje su specifično usmjerene na mlade i djecu, otkrivamo udio koji izvršenje tih aktivnosti ima u odnosu na ukupne budžetske rashode Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu, razmatramo na koje od tih aktivnosti je utrošeno najviše novčanih sredstava, te ispitujemo višestruki odnos budžeta i njegovog izvršenja kada je riječ o projektima koji se tiču mladih.

Budžet Općine Novo Sarajevo

Ukupno ostvareni prihodi i primici

34.299.388

Izvršenje budžeta

18.678.710

Procent izvršenja

54%

Djeca i mladi u budžetu Općine Novo Sarajevo

Budžet za projektne aktivnosti usmjerene na djecu i omladinu

5.325.600 KM

Izvršenje budžeta

4.047.354 KM

Procent izvršenja

76%

Glavni zaključci

- Budžet, programski budžet i dio programskog budžeta koji se odnosi na mlade su veći od njihovog izvršenja u 2019. godini.
- Izvršenje budžeta koje se odnosi na aktivnosti i projekte od značaja za mlade je nesrazmjerno zastupljeno u pogledu različitih programa.
- Prioritetna područja *Svjetskog programa djelovanja za mlade* (*The World Programme of Action for Youth – WPAY*) su nedovoljno obuhvaćena aktivnostima od značaja za mlade za koje se u 2019. godini desilo izvršenje budžeta Općine Novo Sarajevo.

UVOD

Ovaj dokument za predmet ima ekonomsku analizu budžeta Općine Novo Sarajevo sa fokusom na mlade. Glavni dokumenti na kojima se temelji ovdje sprovedena analiza su:

- 1) *Izvještaj o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za period 01.01.2019. – 31.12.2019. godine; i*
- 2) *Integrirana strategija razvoja Općine Novo Sarajevo do 2023. godine (revidirana za period 2019-2023. godine).*

Budžet se može odrediti kao „akt kojim se planiraju prihodi i primici, te rashodi i izdaci Federacije Bosne i Hercegovine (...), kantona, gradova i općina za period od jedne fiskalne godine“,¹ tj. kao “poseban zakon koji pojedincima ili tijelima (budžetskim korisnicima) dodjeljuje ovlasti, za trošenje sredstava iz javnih fondova i koji, u nekim slučajevima, propisuje način na koji će resursi biti raspoređeni“.² Na nivou općine ovlasti raspodjele sredstava imaju općinsko vijeće ili skupština i načelnik, a javnost pri tome ima ključnu ulogu „i kao izvor sredstava i kao izvor ovlasti za njihovo prikupljanje i raspodjelu“, zbog čega je dužnost da se raspodjela vrši transparentno, odgovorno i u skladu sa interesom javnosti.³ Tzv. „budžetski ciklus“ počinje pripremom nacrta budžeta, njegovim razmatranjem i usvajanjem, nakon čega slijedi izvršenje i izvještavanje, te procjena učinaka i revizija.⁴

Općina Novo Sarajevo, između ostalih poslova, poput osiguravanja mjera za poštovanje ljudskih prava i sloboda, uslova za razvoj djelatnosti koje su značajne za Općinu, vođenja urbanističko-stambene politike, razvoja infrastrukture i dr., također „osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi, sportu i zaštiti i unaprjeđenju životne okoline“,⁵ što su poslovi koji se, možemo reći, u bitnom smislu tiču mladih. U prečišćenom tekstu *Statuta Općine Novo Sarajevo* među nadležnostima koje Općina ima, kao one koje se odnose na mlade, možemo izdvajati sljedeće: „donošenje programa i planova razvoja Općine i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje; osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; analiziranje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta; te osiguranje finansijskih sredstava za unaprjeđenje njihovog rada i kvaliteta usluga, u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine“.⁶

Glavni cilj ovog dokumenta je ustanovljenje obima izvršenja budžeta za mlade i aktivnosti od značaja za mlade u okviru cjelokupnih budžetskih rashoda Općine Novo Sarajevo u 2019. godini.

¹ *Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine* (2013.), Službene novine Federacije BiH br. 102, str. 1.

² *Pojednostavljeni budžetski vodič za lokalnu upravu. Priručnik za općinske vijećnike ili članove skupštine i javnost*, Governance Accountability Project, str. 3.

³ Ibidem, str. 4.

⁴ Ibidem, str. 5.

⁵ <https://novosarajevo.ba/o-opcini/>

⁶ *Statut Općine Novo Sarajevo – prečišćeni tekst* (2020.), Službene novine Kantona Sarajevo br. 35/10, str. 3.

Posebni ciljevi analize su:

- Izdvojiti aktivnosti i programe koje su usmjereni na mlade ili su od značaja za njih u okviru *Izvještaja o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu*;
- Izračunati procentualni udio pojedinačnih budžetskih stavki od značaja za mlade u ukupnim budžetskim troškovima za mlade;
- Odrediti na koje se programske aktivnosti, usmjerene na mlade, izdvaja najviše budžetskih sredstava;
- Ustanoviti da li izvršenja budžeta za aktivnosti usmjerene na mlade odgovaraju budžetu za 2019. godinu;
- Uporediti programske aktivnosti Općine Novo Sarajevo sa *Svjetskim programom djelovanja za mlade* (WPAY) koji pruža okvir i smjernice za nacionalno djelovanje i međunarodnu podršku za poboljšanje položaja i životnih uslova mladih.

Pored navedenih ciljeva smatramo da bi za potpuno i obuhvatno razumijevanje politike budžetskih rashoda Općine Novo Sarajevo u budućim istraživanjima bilo vrijedno ustanoviti zbog čega pojedine aktivnosti nisu implementirane u cjelini raspoloživih budžetskih sredstava, te sprovesti komparativnu analizu budžetske prakse Općine Novo Sarajevo sa drugim općinama u Bosni i Hercegovini i zemljama regiona, kao i sa nekim općinama u razvijenim i nerazvijenim zemljama svijeta, što su zadaci koji uslijed svoje obimnosti nisu našli svoje ostvarenje u stranicama ovog dokumenta.

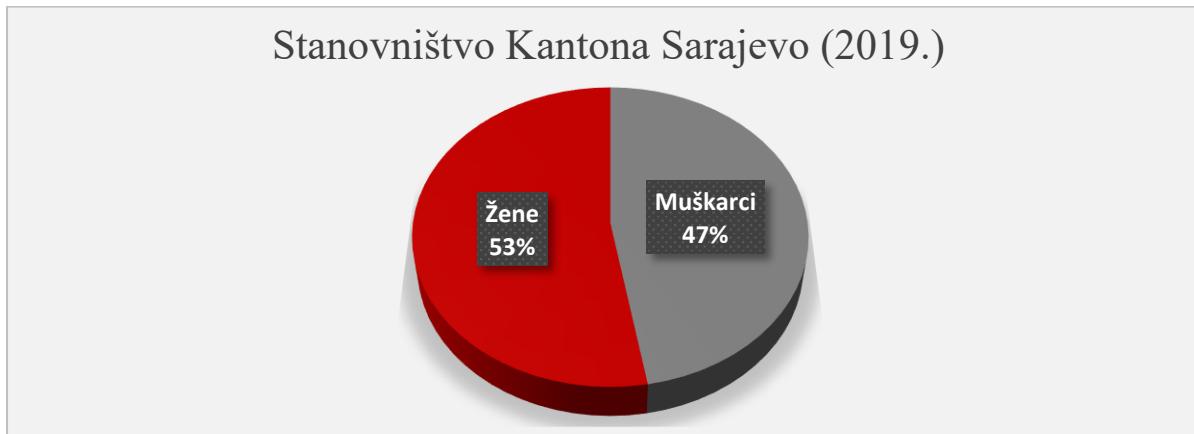
Bitno je također napomenuti da, unatoč tome što *Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine* „mlade“ određuje kao „osobe u životnoj dobi od navršenih 15 do navršenih 30 godina starosti“,⁷ ovaj dokument spomenutu kategoriju proširuje, što je omogućilo da ekonomski analiza kojom smo se bavili obuhvati i one budžetske aktivnosti i programe koje se odnose na djecu do 15 godina. Taj korak je bio neophodan budući da dokumenti koji sadrže budžetske aktivnosti Općine Novo Sarajevo ne razlikuju uvijek trošenja koja se izravno odnose na mlade i ona koja su usmjerena na djecu.⁸ Posljedica toga je da rezultati do kojih smo došli, tj. informacije o budžetskim rashodima Općine koji se odnose na mlade nužno ne predstavljaju stvarnu sliku o tome koliko Općina Novo Sarajevo izdvaja za osobe od 15 do 30 godina starosti i nude samo aproksimativnu deskripciju. K tome, stvaranje takve slike dodatno otežava okolnost da pojedini programi/aktivnosti budžeta Općine imaju direktnе ili indirektnе koristi i značaj za sve dobne grupe građana Općine, uključujući i „mlade“ kako ih *Zakon* definira. Kada je riječ o budućim analizama koje u obzir uzimaju položaj različitih generacijskih skupina, smatramo da je nužni uvjet mogućnosti formiranja vjerodostojne dijagnoze postojećeg stanja senzibiliziranje izvještaja i drugih dokumenata o općinskom budžetu u smjeru preciznijeg i potpunijeg informisanja o dobroj usmjerenošći programa i aktivnosti.

⁷ <https://www.vijecemladih.ba/wp-content/uploads/2016/12/Zakon-o-mladima.pdf>

⁸ Neki primjeri programskih aktivnosti budžeta Općine Novo Sarajevo za koje nije jasno specificirano da li su usmjerene na mlade ili djecu do 15 godina su grantovi za dodjelu stipendija, prevoz učenika sa problemima u kretanju, nabavka literature za školske biblioteke i dr. Više o tome pogledati u: *Izvještaj o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za period 01.01.2019. – 31.12.2019. godine*, Službene novine Kantona Sarajevo.

1. OPĆINA NOVO SARAJEVO

Zaključeno sa stanjem na dan 30.06.2019. godine, u Kantonu Sarajevo zabilježen je broj stanovnika od 420.496. Od toga su 198.660 (47%) osobe muškog spola, a 221.836 osobe ženskog spola (53%).⁹

Grafikon 1. Stanovništvo Kantona Sarajevo u 2019. godini (procenat žena i muškaraca)

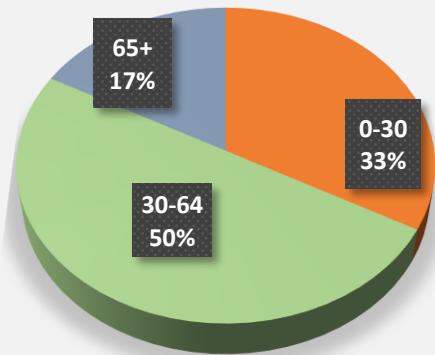
Općina Novo Sarajevo je jedna od devet općina Kantona Sarajevo i jedna od četiri općine Grada Sarajeva. Prostire se na površini od 9,9 km², na nadmorskoj visini od 519 m. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2013. godine imala je 64.814 stanovnika, pri čemu je broj djece i mladih (0-30) bio 21.554 (33%), osoba srednje dobi (30-64) 32.597 (50%) i starije populacije (65+) 10.663 (17%).¹⁰

⁹ *Statistički bilten. Kanton Sarajevo u brojkama* (2020.), Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, Sarajevo, 2020, str. 8.

¹⁰ *Popis stanovništva* (2013.) <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11568#link1>

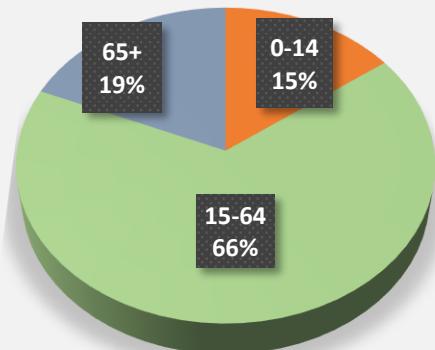
Stanovništvo Općine Novo Sarajevo (2013.)

Grafikon 2. Starosna struktura stanovništva Općine Novo Sarajevo prema popisu stanovništva iz 2013. godine

U Općini Novo Sarajevo je u 2019. godini bilo nastanjeno 64.077 stanovnika ili 15% od ukupnog broja stanovnika Kantona Sarajevo. Najveći broj stanovnika pripada dobnoj skupini od 15 - 64 godine, odnosno 42.633 stanovnika ili 66 %, 19% stanovnika općine su ljudi od 65+ godina, tj. njih 11.898, a 15% ili 9.546 su oni najmlađi, uzrasta od 0-14 godina.¹¹

Stanovništvo Općine Novo Sarajevo (2019.)

Grafikon 3. Starosna struktura stanovništva Općine Novo Sarajevo u 2019. godini

1.1. Prirodno kretanje stanovništva po mjestu prebivališta

U 2019.godini je u Kantonu Sarajevo rođeno je 4.355 beba, od toga, 2.249 muških beba ili nešto manje od 52% od ukupnog broja, kao i 2.090 ženskih beba ili približno 48%. Nažalost, u 2019. godini bilo je 16 mrtvorodenih beba (0,37%). U Općini Novo Sarajevo, rođena je 591 beba, što je oko 14 % od ukupnog broja rođenih u Kantonu Sarajevo, pri čemu je 54% beba

¹¹ Statistički bilten. Kanton Sarajevo u brojkama (2020.), Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, Sarajevo, 2020, str. 8.

bilo muškog spola (325), a oko 45% ženskog spola (263). Tri bebe su bile mrtvorođene (0,51%).¹²

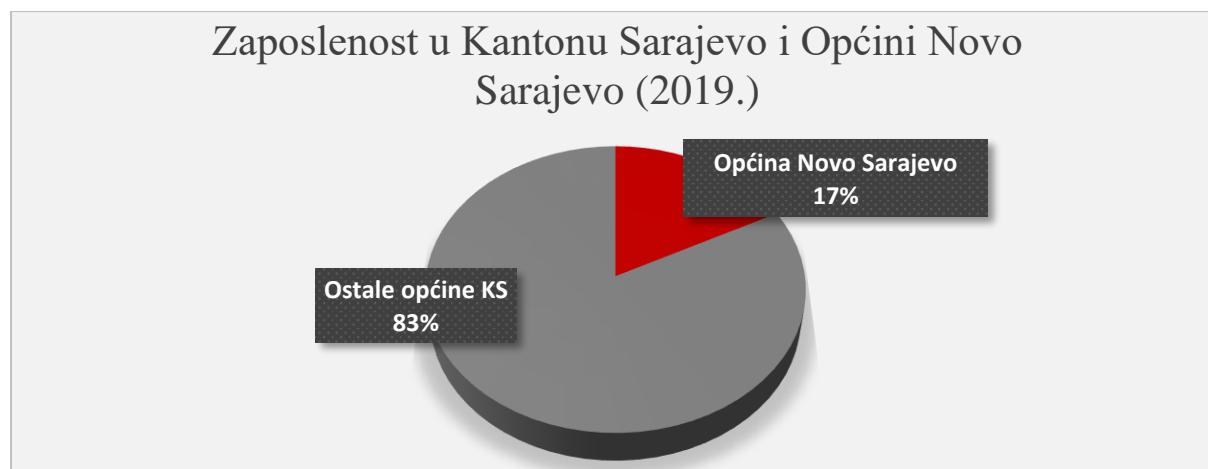
U 2019. godini u Kantonu Sarajevo je stopa mortaliteta manja za 0,1 u odnosu na 2018. godinu (10,5 naspram 10,6). Ukupan broj umrlih u 2019. godini je 4.425, od toga nešto više od 50% muškaraca (2.232) i približno 50% žena (2.193) žena, te 43 dojenčadi (0,97%). U Općini Novo Sarajevo ukupan broj umrlih u 2019. godini je 757, što je oko 17% od ukupnog broja umrlih u Kantonu Sarajevo, pri čemu je oko 48% muškaraca (365) i oko 52% žena (392), a tri umrle osobe su bile dojenčad (0,40%).¹³

U 2019. godini u Kantonu Sarajevo broj sklopljenih brakova (2.382) je deset puta veći od broja razvedenih brakova (223), a u Općini Novo Sarajevo broj sklopljenih brakova (327) je sedam puta veći od broja razvedenih brakova (45).¹⁴

1.2. Zaposlenost i plate

Broj zaposlenih u 2019. godini u Kantonu Sarajevo (152.394) je porastao za 4.546, u odnosu na 2018. godinu kada je prosječan broj zaposlenih bio 147.848. Prosječna neto plata je u 2019. godini (1.153 KM) veća za 57 KM u odnosu na 2018. godinu kada je prosječna neto plata iznosila 1.096 KM.¹⁵

U Općini Novo Sarajevo prosječan broj zaposlenih u 2019. godini bio je 26.513 ili oko 17% od ukupnog broja zaposlenih u Kantonu Sarajevo. Prosječna neto plata iznosila je 1.290 KM što predstavlja drugu po visini platu u Kantonu Sarajevo, odmah iza Općine Centar, gdje je prosječna neto plata u 2019. godini bila 1.365 KM.¹⁶

Grafikon 4. Odnos zaposlenosti u Općini Novo Sarajevo i Kantonu Sarajevo u 2019. godini

¹² Ibidem, 9.

¹³ Ibidem.

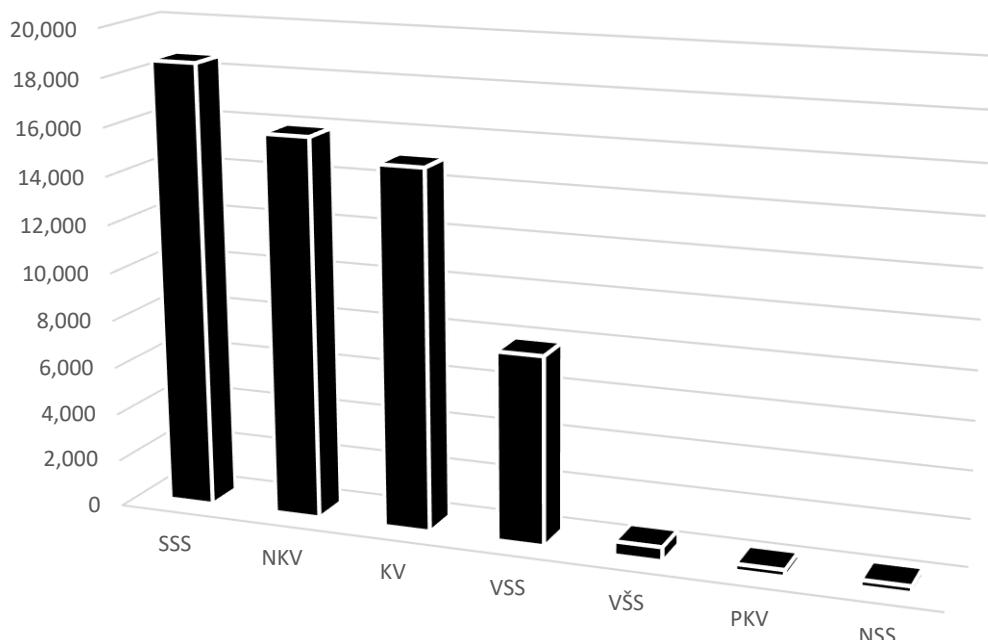
¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, 10.

¹⁶ Ibidem, 11.

1.3. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi

Broj nezaposlenih u 2019. godini u Kantonu Sarajevo (58.746) se smanjio za 3.815 u odnosu na 2018. godinu, kada je prosječan broj nezaposlenih iznosio 62.561. Najviše nezaposlenih su osobe koje imaju srednju stručnu spremu (SSS) (18.564 ili oko 32%), zatim nekvalifikovani radnici (NKV) (15.899 ili 27%), slijede kvalifikovani radnici (KV) sa brojkom od 15.009 (26%), nakon njih su osobe sa visokom stručnom spremom (VSS) sa 7.887 (oko 13%), slijede osobe sa višom stručnom spremom (VŠS), njih 579 (1%), zatim polukvalifikovani radnici (PKV), ukupno njih 276 (manje od 1%) i najmanje nezaposleni su oni koji imaju nižu stručnu spremu (NSS), 271 ili manje od 1%.¹⁷

Grafikon 5. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo u 2019. godini

Zanimljivi su statistički podaci koji se odnose na nezaposlenost osoba prema spolu u 2019. godini u Kantonu Sarajevo: od ukupnog broja nezaposlenih osoba 36.879 su žene, a 21.867 muškarci.

Žene čine čak 63% ukupnog broja nezaposlenih osoba u Kantonu Sarajevo u 2019. godini!

¹⁷ Ibidem.

Grafikon 6. Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo u 2019. godini (procenat žena i muškaraca)

U pogledu stručne spreme nezaposlenih žena u Kantonu Sarajevo u 2019. godini oko 32% (11.953) su žene koje imaju SSS, zatim NKV sa oko 30% (11.001), slijede KV koje čine oko 20% (7.521) i žene sa VSS sa 15% (5.512). Najmanji procenat je žena sa VŠS, oko 1% (401), sa NSS, manje od 1% (267), zatim PKV sa manje od 0,5% (154) i žene koje imaju imaju stručno zvanje VKV i također čine manje od 0,5% (70).¹⁸

U Općini Novo Sarajevo broj nezaposlenih u 2019. godini je bio 7.005 ili oko 12% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih u Kantonu Sarajevo, pri čemu je najviše nezaposlenih osoba bilo sa SSS, njih 2.549 (oko 36%), slijedi 1.483 (oko 21%) KV, na trećem mjestu su osobe sa VSS 1.454 (oko 21%), zatim 1.300 (oko 18%) NKV, te osobe sa VŠS, njih 116 (oko 2%) i osobe sa NSS, PKV i VKV spremom koje zajedno od ukupnog broja čine približno 2% (103).¹⁹

	Zaposlene osobe	Registravane nezaposlene osobe	Procenat nezaposlenosti	Registravani nezaposleni mladi
Januar 2019.	23.448	7.447	17,35%	(nedostaje podatak)
Februar 2019	23.502	7.397	17,23%	(nedostaje podatak)
Mart 2019.	23.547	7.309	17,02%	1.637
April 2019.	23.628	7.151	16,66%	(nedostaje podatak)
Maj 2019.	23.799	7.009	16,33%	(nedostaje podatak)
Juni 2019.	23.800	6.963	16,22%	1.441
Juli 2019.	23.847	6.897	16,06%	(nedostaje podatak)

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

August 2019.	23.817	6.936	22,55%	(nedostaje podatak)
Septembar 2019.	23.850	6.917	22,48%	1.453
Oktobar 2019.	23.862	6.966	22,60%	(nedostaje podatak)
Novembar 2019.	23.902	7.015	22,69%	(nedostaje podatak)
Decembar 2019.	23.918	7.005	22,65%	1.558

Tabela 1. Broj zaposlenih i nezaposlenih u osoba Općini Novo Sarajevo u 2019. i broj nezaposlenih mladih ²⁰

1.4. Obrazovanje

Osnovno i srednje obrazovanje

U školskoj godini 2018/2019. broj upisanih učenika/ca u redovne osnovne škole u Kantonu Sarajevo (kojih ima 92) iznosio je 37.423 ukupno, od toga je bilo 18.314 učenica (49%), a ukupni broj nastavnog osoblja je bio 2.738, pri čemu su 2.154 žene (79%).²¹

Kada je riječ o četiri osnovne škole za učenike/ce sa posebnim potrebama koje postoje u Kantonu Sarajevo, u školskoj godini 2019/2020., upisano je 253 učenika/ca ukupno, od toga 91 učenica (36%). Ukupni broj nastavnog osoblja je bio 82, a od toga 63 su žene (77%).²²

U istoj školskoj godini upisano je 1.405 učenika/ca ukupno u četiri osnovne muzičke škole u Kantonu Sarajevo i od toga je bilo 878 učenica (62%). Nastavno osoblje je brojalo 125 osoba, od toga 87 žena (70%).²³

U školskoj godini 2019/2020. upisano je 5.326 učenika/ca ukupno u redovne osnovne škole u Općini Novo Sarajevo (kojih ima 10), što predstavlja 14% od ukupnog broja u Kantonu, a od toga je 2.610 učenica (49%). Ukupni broj nastavnog osoblja je bio 380, broj žena pri tome je 294 (77%). U Općini Novo Sarajevo postoji jedna škola za učenike/ce sa posebnim potrebama u koju je u školskoj godini 2019/2020. upisano 77 učenika/ca, što predstavlja 30% od ukupnog broja učenika/ca upisanih u osnovne škole za učenike/ce sa posebnim potrebama u Kantonu Sarajevo, a od toga je 27 učenica (35%). Broj nastavnog osoblja je bio 20, od toga 14 ili 70%

²⁰ *Bilten. Statistički pregled, januar/siječanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, februar/veljača 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, mart/ožujak 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, april/travanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, maj/svibanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, juni/lipanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Bilten. Statistički pregled, juli/srpanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Statistički Bilten, avgust/kolovoz 2019. godine* br. 10, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Statistički Bilten, septembar/rujan 2019. godine* br. 9, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Statistički Bilten, oktobar/listopad 2019. godine* br. 10, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Statistički Bilten, novembar/studeni 2019. godine* br. 11, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo., *Statistički Bilten, decembar/prosinac 2019. godine* br. 12, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.

²¹ *Statistički bilten. Kanton Sarajevo u brojkama (2020.)*, Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, Sarajevo, 2020, str. 23.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

žena. Također, u Općini postoji jedna osnovna muzička škola u koju je u školskoj godini 2019/2020. upisano je 458 učenika/ca ukupno, što predstavlja 33% od ukupnog broja u Kantonu Sarajevo; pri tome je upisano 285 učenica (62%), a ukupan broj nastavnog osoblja je bio 45, od toga 31 žena (69%).²⁴

U Kantonu Sarajevo postoji 40 škola za srednje obrazovanje (gimnazije, tehničke i srodne škole, stručne/strukovne škole, umjetničke škole, vjerske i škole za učenike/ce sa posebnim potrebama) u koje je u školskoj godini 2019/2020. upisano 14.737 učenika/ca ukupno, od toga 7.304 učenica (oko 50%). Broj ukupnog nastavnog osoblja je bio 1.587, a od toga je 1.090 žena (69%).²⁵

U školskoj godini 2019/2020. u osam škola za srednje obrazovanje, koje postoje u Općini Novo Sarajevo, upisano je 2.970 učenika/ca ukupno, što predstavlja oko 20% od ukupnog broja učenika/ca upisanih u srednje škole u Kantonu Sarajevo, pri čemu je upisano 1.023 učenica (34%). Broj nastavnog osoblja je bio 306, a pri tome broj žena 189 ili 62%.²⁶

U školskoj godini 2019/2020. procenat žena u ukupnom nastavnom osoblju u Kantonu Sarajevo je iznosio preko 75% u osnovnim školama i 69% u srednjim školama, a u Općini Novo Sarajevo 72% u osnovnim i 62% u srednjim školama!

Visoko obrazovanje

U Sarajevu postoje 32 visokoškolske ustanove u koje je u akademskoj godini 2019/2020. upisano 25.997 studenata/tica. Upisano je 15.626 žena, što predstavlja 60% od ukupnog broja upisanih, a redovnih studenata/tica je upisano 21.112 ili 81% u odnosu na ukupan broj upisanih. Kada je riječ o javnim visokoškolskim ustanovama kojih u Sarajevu postoji 23, u njih se u akademskoj 2019/2020. godini ukupno upisalo 22.730 studenata/tica, a od toga 14.217 žena, što predstavlja oko 63% ukupnog broja upisanih. Broj redovno upisanih studenata/tica je 18.276 ili oko 80%. Šest je privatnih visokoškolskih ustanova u Sarajevu i u njih je u 2019/2020. godini ukupno upisano 2.557 studenata/tica, a od toga 1.220 žena, što predstavlja približno 48% od ukupnog broja upisanih. Redovno je upisano 2.449 studenata/tica ili oko 96% ukupnog broja upisanih. U Sarajevu također postoje tri vjerske visokoškolske ustanove u koje je u akademskoj godini 2019/2020. upisano 710 studenata/tica, pri čemu je 387 ili oko 55% redovno upisanih. U odnosu na ukupni broj upisanih, žena je 189 ili oko 27%.²⁷

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem, 24.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem, 25.

Na visokoškolskim ustanovama u Sarajevu je u 2019. godini diplomiralo ukupno 5.178 studenata/tica, od toga 3.245 žena, što predstavlja 62% u odnosu na ukupan broj. Na javnim visokoškolskim ustanovama diplomiralo je 4.680 studenata/tica u 2019. godini, od toga 3.009 žena, što predstavlja oko 64%, a na privatnim visokoškolskim ustanovama diplomiralo je 397 studenata/tica u 2019. godini, od toga 201 žena ili oko 51%. Na vjerskim visokoškolskim ustanovama diplomirao je 101 student, a od toga je 35 žena, što predstavlja 35% od ukupnog broja.²⁸

Procenat žena upisanih u visokoškolske ustanove 2019/2020. godine u Sarajevu je čak 60%!

U odnosu na ukupan broj diplomiranih studenata/tica na visokoškolskim ustanovama u Sarajevu, 2019. godine, 62% su žene!

2. BUDŽET OPĆINE NOVO SARAJEVO ZA 2019. GODINU

Prema *Izvještaju o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu* ukupni prihodi i primici (budžet) Općine su iznosili 34.299.388 KM, a izvršenje budžeta 18.678.710 KM (54%).

²⁸ Ibidem.

**Ukupno ostvareni
prihodi i primici**

34.299.388

Izvršenje budžeta

18.678.710

Procent izvršenja

54%

Najviše novčanih sredstava je bilo *raspoloživo za kapitalne grantove tj. kapitalne programe i razvojne investicije (30,7%)*, zatim slijede bruto plate i naknade uposlenih Općine Novo Sarajevo (19,7%), nabavka stalnih sredstava (18,4%), tekući grantovi (15,6%), izdaci za materijal i usluge, (13,4%), doprinosi poslodavca (1,8%) i rezerve (0,3%).

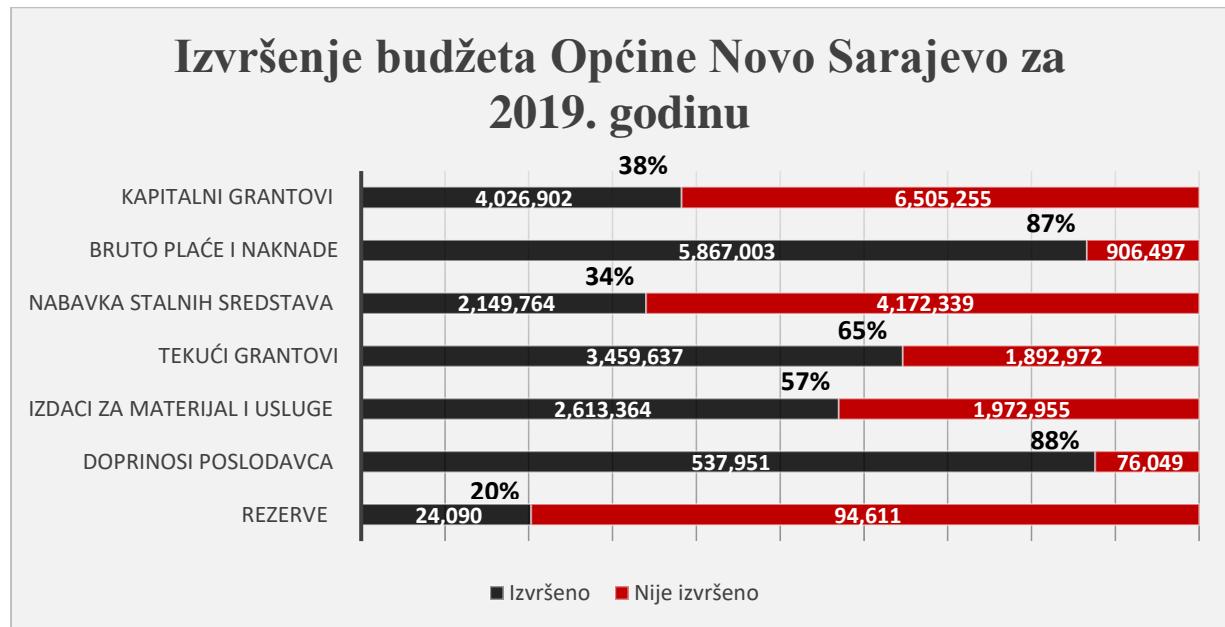
Međutim, kada je riječ o *izvršenju budžeta*, poredak je drugačiji. **Najveći dio budžeta za 2019. godinu (31,4%) potrošen je za plate i naknade uposlenika Općine.** Zatim slijede kapitalni grantovi (21,6%) i izdvajanja za tekuće grantove (18,5%). Materijalni izdaci učestvuju 14% u rashodima budžeta, dok izdaci za nabavku stalnih sredstava u rashodima budžeta Općine u 2019. godini učestvuju sa 11,5%.

Kategorija	Budžet		Izvršenje	
Kapitalni grantovi	10.532.156	30,7%	4.026.902	21,6%
Bruto plaće i naknade	6.773.500	19,7%	5.867.003	31,4%
Nabavka stalnih sredstava	6.322.103	18,4%	2.149.764	11,5%
Tekući grantovi	5.352.609	15,6%	3.459.637	18,5%
Izdaci za materijal i usluge	4.586.319	13,4%	2.613.364	14,0%
Doprinosi poslodavca	614.000	1,8%	537.951	2,9%
Rezerve	118.701	0,3%	24.090	0,1%
UKUPNO	34.299.388	100%	18.678.710	100%

Tabela 2. Glavne budžetske kategorije Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu²⁹

²⁹ Izvještaj o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za period 01.01.2019. – 31.12.2019. godine, Službene novine Kantona Sarajevo.

U svakoj kategoriji izvršenje je manje od raspoloživog budžeta. U usporedbi sa budžetom, najveće izvršenje je u kategoriji „bruto plaće i naknade“ (87% budžeta je izvršeno) i doprinosi poslodavca (88%), zatim slijede tekući grantovi (65%) i izdaci za materijal i usluge (57%). Najlošiji omjer budžeta i izvršenja je u kategorijama: kapitalni grantovi (38%), nabavka stalnih sredstava (34%) i rezerve (20%).

Grafikon 7. Izvršenje budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu

3. DJECA I MLADI U BUDŽETU OPĆINE NOVO SARAJEVO ZA 2019. GODINU

Analizom *Izvještaja o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu* prepoznali smo 56 projektnih aktivnosti koje su usmjerenе na djecu i omladinu. Ukupna raspoloživa novčana sredstva za ove aktivnosti u 2019. godini su bila 5.325.600 KM, a procent izvršenja budžeta iznosi 76% (4.047.354 KM).

Budžet za projektne aktivnosti usmjerenе на djecu i omladinu

5.325.600 KM

Izvršenje budžeta

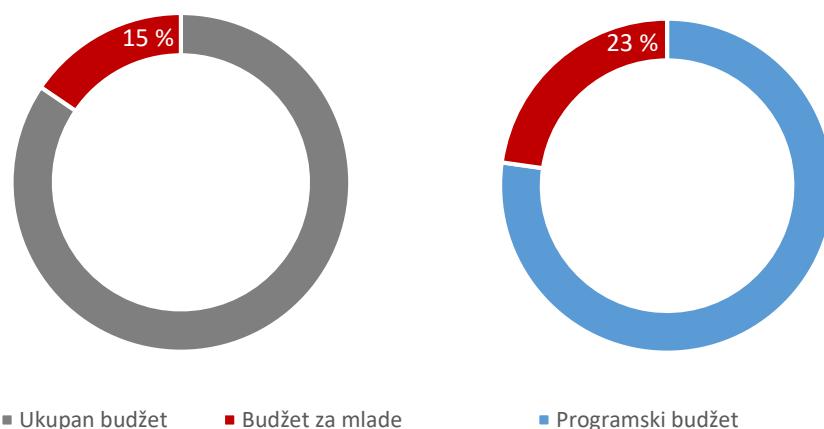
4.047.354 KM

Procent izvršenja

76%

U odnosu na ukupan budžet Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu, budžetska sredstva koja su bila raspoloživa za projektne aktivnosti usmjerenе на djecu i omladinu predstavljaju 15%, odnosno 23% u odnosu na programski dio budžeta (22.843.395 KM).

Grafikon 8. Procenat budžetskih sredstava raspoloživih za mlade u odnosu na ukupni i programski budžet Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu.

3.1. Fokusi i ciljevi strategije razvoja Općine Novo Sarajevo

Integrirana strategija razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2019-2023 je identificirala prilike, prijetnje, snage i slabosti Općine Novo Sarajevo i tako omogućila određivanje strateških fokusa Općine, kao i na njima zasnovanih specifičnih strateških ciljeva za period od 2019. do 2023. godine. Tabela 3. prikazuje snage, slabosti, prilike i prijetnje Općine koje se izravno odnose na mlade i djecu, a među strateškim fokusima koji su od značaja za ili se odnose na mlade i djecu su:

- razvoj poduzetništva;
- podsticanje stručnog osposobljavanja mladih kroz različite vidove prekvalifikacije, dokvalifikacije, obuke i specijalizacije;
- stvaranje novih radnih mesta;

- unaprjeđenje kvalitete života rada i odmora građana;
- poboljšanje kvaliteta sportskih, kulturnih i rekreativnih sadržaja;
- razvoj sportskog i takmičarskog duha djece na temelju organizacije sportskih manifestacija;
- poboljšanje inkluzivnosti nastave;
- unapređenje usluga socijalne zaštite;
- prevencija huliganstva mladih;
- povećanje kulturnih sadržaja i
- unaprjeđenje fizičke sigurnosti djece.³⁰

Snage	<ul style="list-style-type: none"> - Sjedište administrativnih i obrazovnih institucija (univerzitetski centar, ambasade) - Postojanje resursa za rekreativne aktivnosti (Vilsonovo šetalište) - Uspostavljen dugoročni program politike aktivnog zapošljavanja - Veliki broj raspoloživih visokoobrazovanih kadrova iz svih znanstvenih oblasti - Postojanje prostora i opreme za iniciranje aktivnosti Centra za razvoj karijere - Dobra pokrivenost stanovništva obrazovnim ustanovama (obdaništa, osnovne i srednje škole i fakulteti) - Uspostavljen kalendar obrazovnih, sportskih i kulturnih događaja - Razvijena sportska infrastruktura - Veliki broj aktivnih organizacija civilnog društva - JU “Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo”
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za razvoj karijere nije u funkciji zbog čega je izgrađen - Nezainteresiranost mladih da učestvuju u programu politike aktivnog zapošljavanja - Ponuda radne snage na tržištu rada ne odgovara potrebama poslodavaca - Nedovoljan broj kvalitetnih kulturnih sadržaja za sve generacije, a posebno za mlade. - Povećan broj djece izložen prosjačenju i maloljetničkoj delinkvenciji - Izražen problem huliganstva na sportskim terenima - Iako je fizička pristupačnost obezbjeđena, javne usluge koje se pružaju djeci i odraslim građanima nisu prilagođene osobama sa invaliditetom (nepostojanje asistenta u nastavi, biblioteka za slijepе itd.)
Prilike	<ul style="list-style-type: none"> - Dostupnost domaćih i međunarodnih razvojnih fondova (EU, USAID, SDC itd.) i kreditnih sredstava razvojnih banaka; - Tradicionalno održavanje Sarajevo Film Festivala; - Trend razvoja kreativnih industrija u EU i regionu;
Prijetnje	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje broja učenika u osnovnim i srednjim školama - Odlazak mladih obrazovanih kadrova (posebno ljekara) kao posljedica nepostojanja mogućnosti za zaposlenje i lošeg kvaliteta života - Pojava delinkvencije kao posljedica nemogućnosti zapošljavanja

Tabela 3. Strateška analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji Općine Novo Sarajevo koje su direktno relevantne za djecu i mlađe.

³⁰ Više o snagama, slabostima, prilikama i prijetnjama Općine Novo Sarajevo, te strateškim fokusima i strateškim ciljevima pogledati u *Integrirana strategija razvoja Općine Novo Sarajevo do 2023. godine (revidirana za period 2019-2023. godina)*, str. 60-63.

3.2. Programska budžet za djecu i mlade Općine Novo Sarajevo i njegovo izvršenje za 2019. godinu

Program	Izvršenje 2018.	Izvršenje 2019.	Budžet 2019.	Izvršenje (mladi) 2018.	Izvršenje (mladi) 2019.	Budžet (mladi) 2019.
Obilježavanje dana Općine	27.087	26.433	35.000	-	-	-
Program podrške rada parlamentarnih političkih stranaka i izborne aktivnosti	404.003	161.832	184.364	-	-	-
Programi socijalne potpore	542.258	546.770	721.500	79.588	89.647	145.000
Programi potpore boračkoj populaciji	372.720	427.104	541.500	55.200	55.200	66.000
Program aktivne politike zapošljavanja	54.279	242.844	536.000	54.279	242.844	526.000
Program podrške javnim manifestacijama	208.155	220.721	282.600	164.753	146.277	192.600
Program podrške institucijama i subjektima od interesa za razvoj lokalne zajednice	584.244	614.841	650.000	204.294	340.000	345.000
Program projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja	797.354	879.016	1.079.000	795.144	876.236	1.064.000
Program prostornog planiranja i uređenja gradevinskog zemljišta	4.104.317	3.887.176	9.309.606	1.555.493	2.235.894	2.917.000
Program sanacije devastiranog stambenog fonda	283.753	72.337	728.316	-	-	-
Program unapređenja stanja lokalnih cesta	1.651.824	1.199.323	3.092.839	-	-	-
Program uređenja javnih površina i zaštite okoliša	616.448	597.190	706.389	16.358	61.257	70.000
Program izdataka za prirodne i druge nesreće	524.677	814.888	4.976.283	-	-	-
UKUPNO	10.171.119	9.690.475	22.843.395	2.925.109	4.047.354	5.325.600

Tabela 4. Uporedni pregled budžetskih programa - budžet i izvršenje budžeta po programu i dio koji se izdvaja na djecu i mlade

Tabela 4. pokazuje da je ukupni budžet za programske aktivnosti u 2019. godini bio 22.843.395 KM, pri čemu je utrošeno 9.690.475 KM, te da je budžet za programske aktivnosti od značaja za djecu i mlade bio 5.325.600 KM, a utrošeno je 4.047.354 KM, odnosno 42% u odnosu na ukupno izvršenje programskog budžeta ili 22% u odnosu na ukupno izvršenje budžeta. Značajno je da je, ukoliko se se izvršenje budžeta uporedi sa 2018. godinom, na aktivnosti direktno usmjerene na mlade i djecu 2019. godine utrošeno 38% više budžetskih sredstava. Pareto analiza je posebno korisna u određenju onih aktivnosti na koje se izdvaja najviše novčanih sredstava i njen cilj je ustanoviti najveći procent aktivnosti (najčešće 20%) koji čine najveći iznos (najčešće 80%). U slučaju analize kojom se bavimo, sve aktivnosti smo razdvojili u tri skupine: 14% aktivnosti koji čine 79% realizovanog budžeta, 30% aktivnosti koje čine 17,6% realizovanog budžeta, te 55% aktivnosti koje čine 3,4% realizovanog budžeta.

R. br.		Programske aktivnosti usmjerene na djecu i mlade	Budžet	Izvršenje	
1.	14,3% aktivnosti	Izgradnja dječjeg igrališta u ulici Behdžeta Mutevelića	740.000	689.986	79% realizovanog budžeta
2.		Izgradnja dječjeg igrališta	500.000	495.414	
3.		Rekonstrukcija objekta Boško Buha	568.000	483.999	
4.		Grant za dodjelu stipendija	470.000	467.800	
5.		Grant za JU Međ. centar za djecu i omladinu NS	340.000	340.000	
6.		Nabavka opreme za objekat Boško Buha	350.000	280.239	
7.		Grant za izgradnju OŠ za naselje Hrasno brdo - Anex - sufinansiranje	303.000	233.412	
8.		Program sufinansiranja samozapošljavanja po javnom pozivu	291.000	204.382	
9.	30,3% aktivnosti	Grant za projekte za udruženja za sport, kulturu i obrazovanje	115.000	102.569	17,6% realizovanog budžeta
10.		Ledena čarolija - Vilsonovo otvoreni centar	125.000	83.951	
11.		Unapređenje zdravih stilova života i sigurnost građana ³¹	80.000	80.000	
12.		Grant djeci bez oba roditelja	66.000	55.200	
13.		Grant za Centar Vladimir Nazor - projekt Christine Witcutt	40.000	40.000	
14.		Grant sredstva - Olimpijski bazen za školu plivanja	40.000	40.000	
15.		Nabavka opreme za dječiju i sportsku igraštu	40.000	37.900	
16.		Grant za prevoz učenika koji imaju problema u kretanju	40.000	33.329	
17.		Obilježavanje početka školske godine	35.000	32.672	
18.		Grant za finansiranje udruženja za sport, kulturu i obrazovanje u skladu sa odlukom OV o javnom interesu u afirmaciji amaterskog sporta i kulturno umjetničke tradicije ONS	30.000	30.000	
19.		Dan dječje radosti	30.000	27.554	
20.		Grant za dodjelu užina djeci iz OŠ	60.000	27.107	
21.		Grant Kantona za prevoz djece sa mjesnih područja Gornji kovačići, Vraca i Hrasno brdo do škole i kuće	30.000	26.852	
22.		Grant sredstva za realizaciju projekata za djecu i odrasle osobe sa poteškoćama u razvoju	40.000	26.245	
23.		Rekonstrukcija objekta Boško Buha	76.000	24.412	
24.		Izgradnja i postavljanje ograda oko dječjih igrašta	30.000	23.357	
25.		Grant Kantona za prevoz djece sa mjesnog područja Pofalića do škole i kuće	25.000	21.678	
26.	3,4% realizovanog budžeta	Grant sredstva za aktivnu politiku zapošljavanja privatnim preduzećima i poduzetnicima	80.000	21.562	3,4% realizovanog budžeta
27.		Izgradnja dječjeg igrašta	20.000	20.000	
28.		Grant sredstva za vanškolske aktivnosti po programu JU Međunarodnog centra za djecu i omladinu	20.000	20.000	
29.		Grant za školu alpskog skijanja	20.000	19.500	
30.		Grant za naknade u stručnom ospozobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa	95.000	16.900	
31.		Grant fondu Ikre za dodjelu stipendija	10.000	10.000	
32.		Nabavka lektire i stručne literature za školske biblioteke	10.000	9.985	
33.		Izgradnja šarenog parka na području MZ Trg Heroja	91.000	8.432	
34.		Grant za realizaciju značajnih datuma i događaja Općine Novo Sarajevo koji se realizuju u objektima JP ONSA	5.000	5.000	
35.		Grant za Centar Vladimir Nazor - za užine	5.000	2.966	

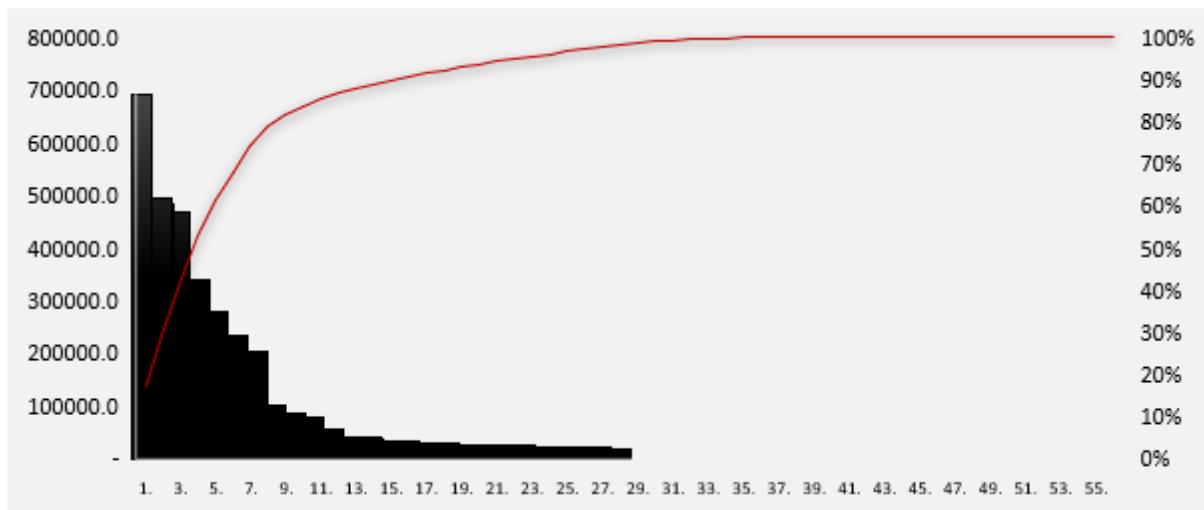
³¹ Ova stavka, iako se ne odnosi izričito na mlade, bitno se tiče grupacije mladih, zbog čega je uvrštena u tabelu.

36.	Ostale usluge za školska i sportska takmičenja	7.000	2.851
37.	Smotra folklora - nagrade	2.600	2.100
38.	Nabavka opreme za Sportsku dvoranu (streljana, kuglana i dr.)	69.000	-
39.	Grant za izgradnju OŠ za naselje Hrasno brdo - Anex - sufinansiranje	-	-
40.	Namjenska sredstva Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade KS za izgradnju objekta OŠ Pofalići	100.000	-
41.	Prevencija nogometnog huliganstva i nereda na sportskim terenima	-	-
42.	Unapređenje zdravlja kroz sportsko rekreativne aktivnosti	-	-
43.	Nabavka opreme za O.Š.	20.000	-
44.	Inkubator poslovnih ideja za start up biznis	20.000	-
45.	Podrška opremanja i stavljanja u funkciju objekta za potrebe Centra Vladimir Nazor	-	-
46.	Grant za školu nordijskog skijanja	15.000	-
47.	Izgradnja OŠ Pofalići	100.000	-
48.	Nabavka opreme za Međunarodni centar za djecu i omladinu	-	-
49.	Kreditno-garantni fond za pokretanje start up biznisa	20.000	-
50.	Sufinansiranje projekata sa međunarodnim organizacijama za aktivnu politiku zapošljavanja	20.000	-
51.	Podrška radu Centra za razvoj karijere	5.000	-
52.	Podrška odlasku na takmičenja učenika iz škola sa područja ONS na državnom i međunarodnom nivou	7.000	-
53.	Grant sredstva za realizaciju projekta udruženja za mlade (izrada strategije za mlade)	30.000	-
54.	Grant sredstva za realizaciju projekta iz Strategije za mlade	20.000	-
55.	Sufinansiranje projekata sa međunarodnim organizacijama	30.000	-
56.	Podrška obrazovnim ustanovama sa ciljem podizanja kvaliteta u nastavi	40.000	-

Tabela 5. Pareto analiza realizovanog budžeta

Tabela 5. daje detaljan pregled svih aktivnosti obuhvaćenih ovom analizom. Projektne aktivnosti (osam od ukupno 56) na koje je izdvojeno skoro 80% novčanih sredstava usmjerene na mlade su:

- Izgradnja dječijeg igrališta u ulici Behdžeta Mutevelića
- Izgradnja dječijeg igrališta
- Rekonstrukcija objekta Boško Buha
- Grant za dodjelu stipendija
- Grant za JU Međunarodni centar za djecu i omladinu NS
- Nabavka opreme za objekat Boško Buha
- Grant za izgradnju OŠ za naselje Hrasno brdo - Anex - sufinansiranje
- Program sufinansiranja samozapošljavanja po javnom pozivu

Grafikon 9. Pareto analiza najznačajnijih aktivnosti budžeta (izvršenje)

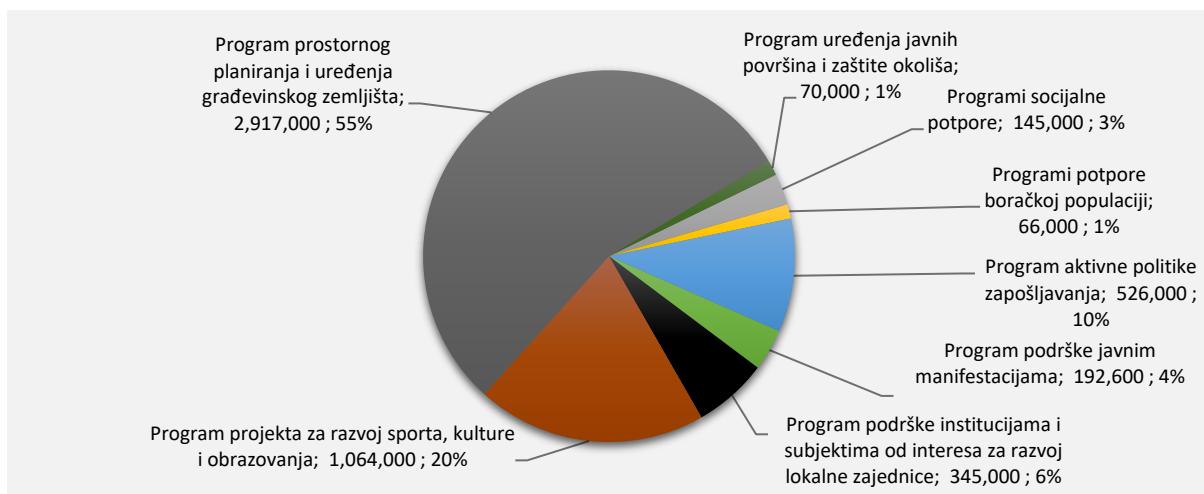
Grafikon 9. prikazuje izvršenu Pareto analizu pri čemu horizontalna osa označava redni broj programske aktivnosti prikazane u Tabeli 5., dok vertikalna daje dvije korisne informacije: stupci označavaju utrošeni iznos (lijeva strana), a linija obilježava procenat ukupno utrošenog (desna vertikalne ose). Jednostavnim vizuelnim uvidom, možemo lako uočiti kako prvih osam aktivnosti čine 80% izvršenog budžeta, dok preostalih 48 aktivnosti čine 20% budžeta. Važno je naglasiti da 19 aktivnosti koje su navedene u budžetu, od kojih su za 14 aktivnosti postojala sredstva u budžetu, nisu realizovane u 2019. godini. Aktivnosti za koje se nije desilo izvršenje budžeta u 2019. godini su:

- Nabavka opreme za sportsku dvoranu (streljana, kuglana i dr.)
- Namjenska sredstva Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade KS za izgradnju objekta OŠ Pofalići
- Nabavka opreme za OŠ
- Inkubator poslovnih ideja za start up biznis
- Grant za školu nordijskog skijanja
- Izgradnja OŠ Pofalići
- Kreditno-garantni fond za pokretanje start up biznisa
- Sufinansiranje projekata sa međunarodnim organizacijama za aktivnu politiku zapošljavanja
- Podrška radu Centra za razvoj karijere
- Podrška odlasku na takmičenja učenika iz škola sa područja ONS na državnom i međunarodnom nivou
- Grant sredstva za realizaciju projekta udruženja za mlade (izrada strategije za mlade)
- Grant sredstva za realizaciju projekta iz Strategije za mlade
- Sufinansiranje projekata sa međunarodnim organizacijama
- Podrška obrazovnim ustanovama sa ciljem podizanja kvaliteta u nastavi

Aktivnosti koje su bile realizovane u 2018. godini, a nisu bile ponovo planirane u 2019. godini su:

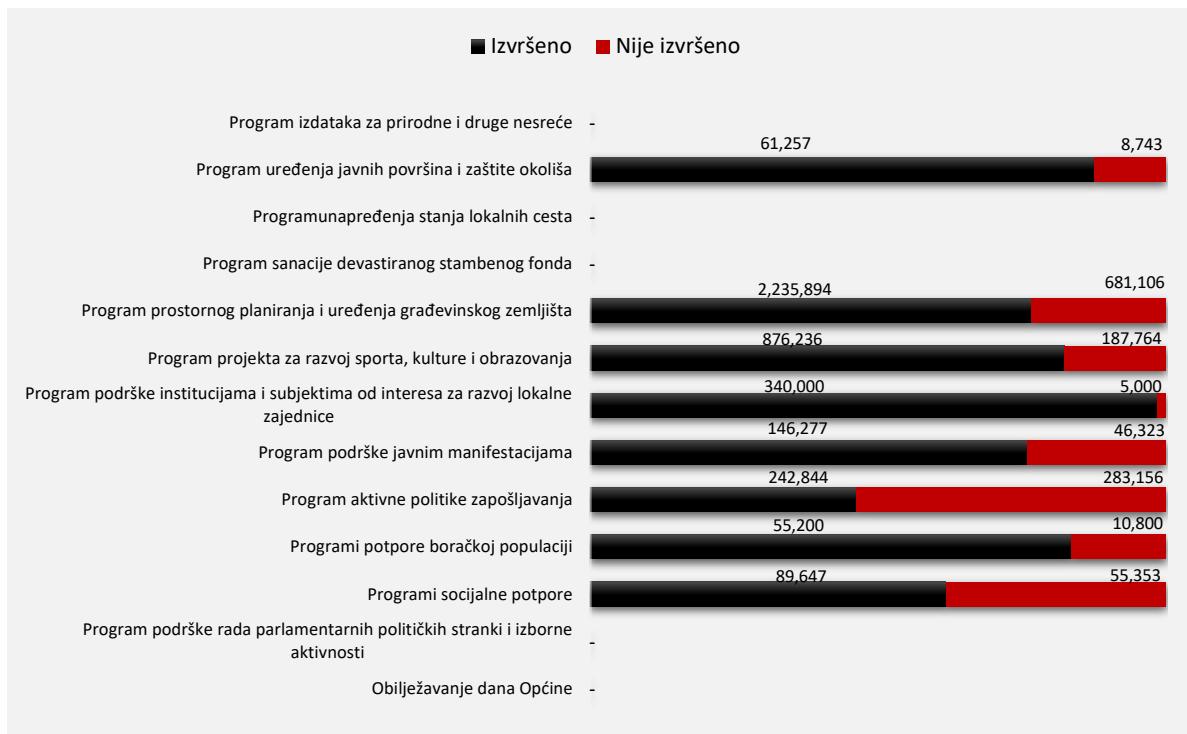
- Prevencija nogometnog huliganstva i nereda na sportskim terenima
- Unapređenje zdravlja kroz sportsko-rekreativne aktivnosti
- Podrška opremanja i stavljanja u funkciju objekta za potrebe Centra Vladimir Nazor
- Nabavka opreme za Međunarodni centar za djecu i omladinu

Kada se posmatra budžet za aktivnosti usmjerenе na djecu i mlade pojedinačno (Grafikon 10.), najveći procent (55%) nalazi se u kategoriji „Program prostornog planiranja i uređenja građevinskog zemljišta“. Oko 20% iznosa u budžetu bilo je na raspolažanju za projekte razvoja sporta, kulture i obrazovanja, a 10% za program aktivnih politika zapošljavanja, dok ostale projektne aktivnosti čine između 1% i 6% ukupnog budžeta.

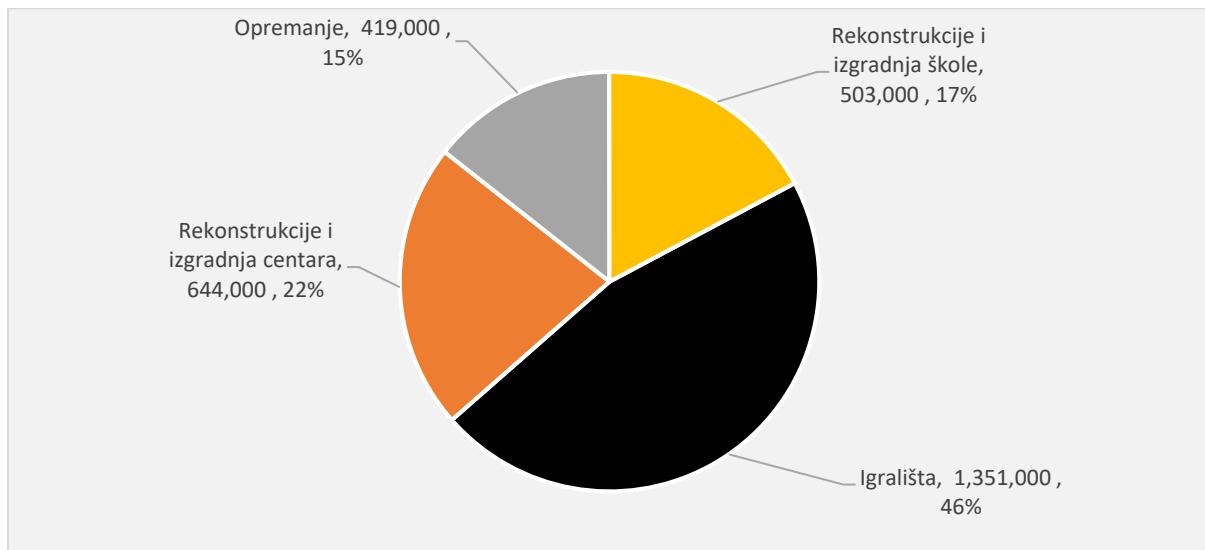
Grafikon 10. Analiza budžeta za djecu i mlade

S druge strane, kada se posmatra izvršenje programskog budžeta za djecu i mlade, Grafikon 11. pokazuje **da niti jedan program nije realizovan u cijelini raspoloživih budžetskih sredstava**, pri čemu je izvršenje najmanje u kategoriji „Program podrške institucijama i subjektima od interesa za razvoj lokalne zajednice“, a najveće u kategoriji „Program aktivne politike zapošljavanja“.

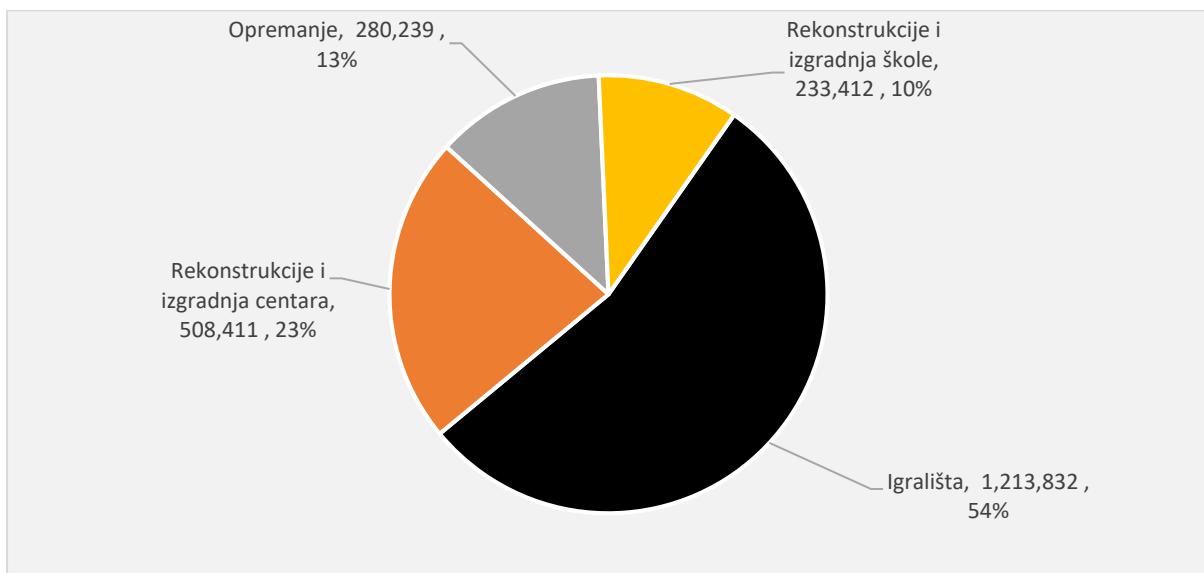
Grafikon 11. Odnos programskega budžeta i njegovog izvršenja za djecu i mlade

S obzirom da je „Programu prostornog planiranja i uređenja građevinskog zemljišta“ bilo posvećeno 55% budžeta za aktivnosti od značaja za mlade, analizirali smo prirodu tih aktivnosti. Oko 46% budžeta se odnosilo na izgradnju igrališta, a sljedeća najveća stavka je bila rekonstrukcija i izgradnja centara (22%).

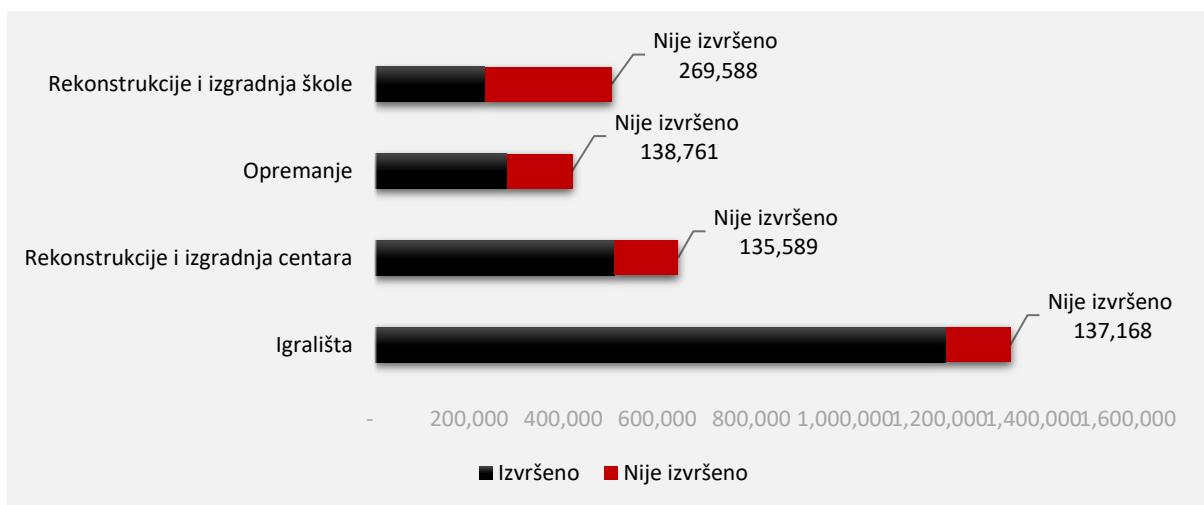
Grafikon 12. Program prostornog planiranja i uređenja građevinskog zemljišta (budžet za mlade 2019.)

U odnosu na ukupno izvršenje budžeta za aktivnosti od značaja za djecu i mlade za 2019. godinu, najveći procent sredstava također je utrošen za izgradnju igrališta (54%), te za rekonstrukciju i izgradnju centara (23%).

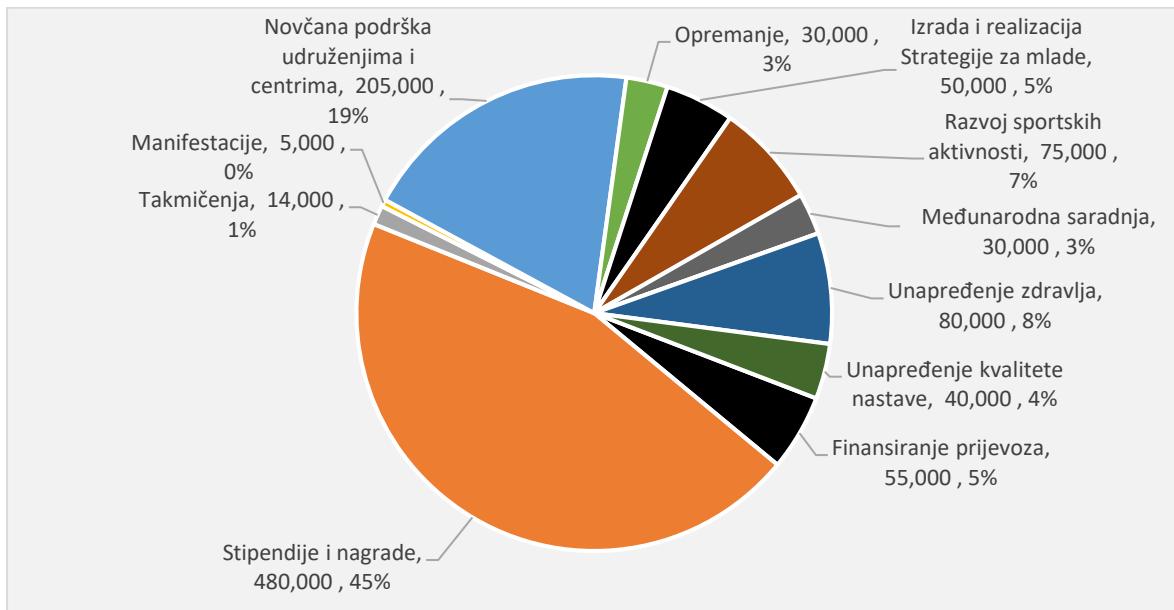
Grafikon 13. Program prostornog planiranja i uređenja građevinskog zemljišta (izvršenje budžeta za mlade 2019.)

Ipak, kada se posmatra odnos budžeta za mlade i njegovo izvršenje u okviru ovog programa, nijedna od aktivnosti nije u potpunosti realizovana raspoloživim budžetom, što je prikazano Grafikonom 14.

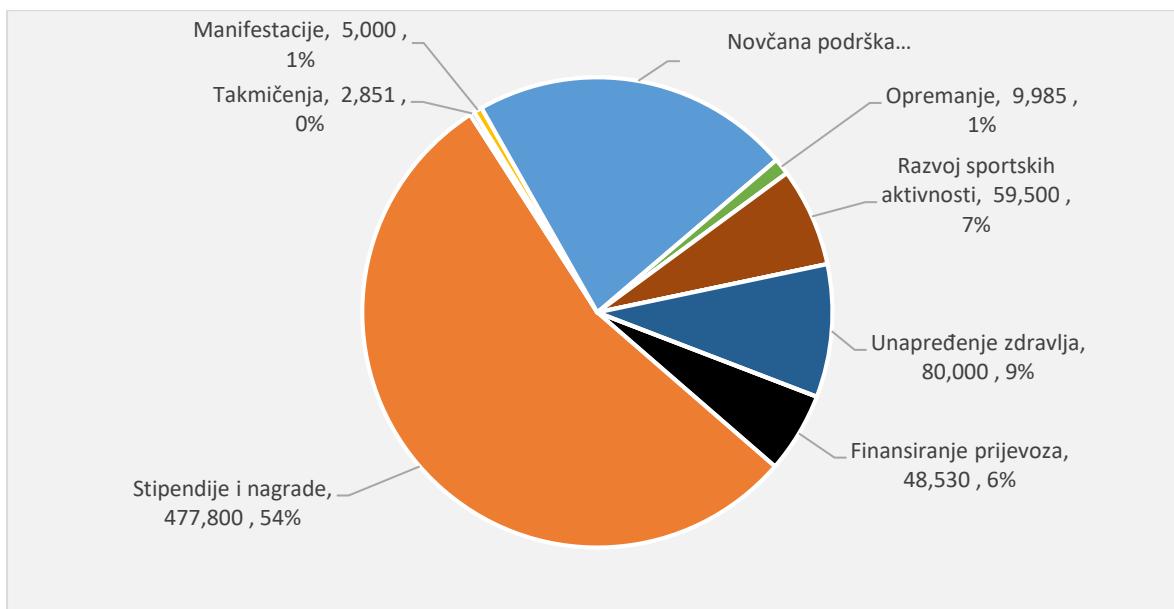
Grafikon 14. Budžet za mlade i njegovo izvršenje za „Program prostornog planiranja i uređenja građevinskog zemljišta“ u 2019. godini

Budući da je za „Program projekata za razvoj sporta, kulture i obrazovanja“ bilo raspoloživo 20% budžeta za mlade, analizirali smo prirodu tih aktivnosti. Oko 45% se odnosilo na stipendije i nagrade djece i mladih, sljedeća najveća stavka je bila novčana podrška udruženjima i centrima (19%).

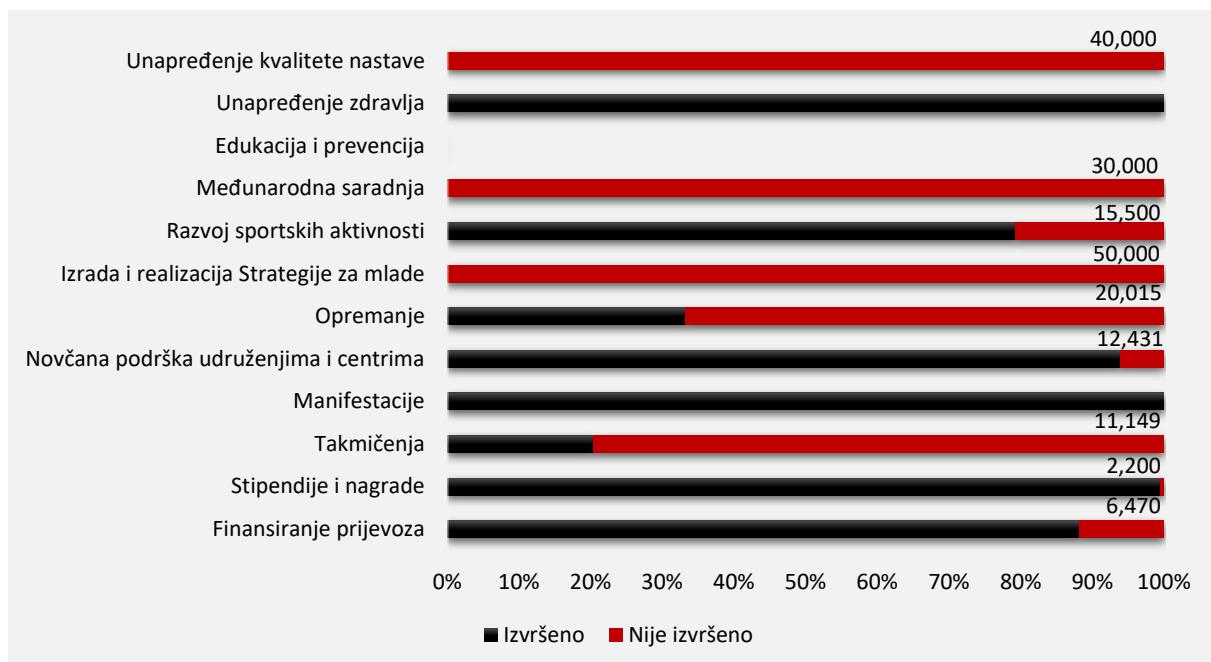
Grafikon 15. Program projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja (budžet za mlade 2019.)

Kada je riječ o izvršenju budžeta za mlade za 2019. godinu u okviru „Programa projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja“ najveći procent sredstava također je utrošen za stipendije i nagrade (54%), te za novčanu podršku udruženjima i centrima (22%).

Grafikon 16. Program projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja (izvršenje budžet za mlade 2019.)

Međutim, kao što je slučaj i sa prethodno analiziranim programom, većina aktivnosti unutar „Programa projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja“ nisu u potpunosti realizovane raspoloživim budžetom za njih, što je prikazano Grafikonom 17. **Uočljivo je pri tome da stavka pod nazivom „Unapređenje kvalitete nastave“ ima najlošije izvršenje, tj. budžet u potpunosti nije realiziran, dok stavke „Unapređenje zdravlja“ i „Manifestacije“ imaju najbolje, tj. potpuno izvršenje.**

Grafikon 17. Budžet za mlade i njegovo izvršenje za „Program projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja“ u 2019. godini

3.3. Budžet i javna politika za mlade (WPAY)

Raspodjela budžetskih sredstava usmjerenja ka potrebama mladih je direktno određena javnom politikom za mlade koja bi trebala „odražavati izazove i prepreke s kojima se mladi ljudi suočavaju u prijelazu iz djetinjstva u zrelu dob i trebala bi se temeljiti na političkim ciljevima i smjernicama koje je usvojilo lokalno gradsko vijeće, nacionalna vlada ili međuvladina organizacija“.³² Uobičajena praksa je da se omladinske politike definisu na državnom ili entitetskom nivou kroz različite strategije, a da lokalni nivo djeluje u skladu sa njima ili u okvirima koje one određuju. Temeljni cilj politike za mlade je omogućenje uspješne integracije mladih u društvu, te oposobljavanje mladih da budu aktivni građani u društvu.³³ Pored neposredne koristi za mlade, velika društvena važnost postojanja učinkovite politike za mlade se pokazuje u tome što mladi predstavljaju „glavni ljudski resurs za razvoj i ključne aktere društvene promjene, ekonomskog razvoja i tehnološke inovacije. (...) Od načina na koji

³² Siurala, Lasse (2007.), *A European framework for youth policy*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, str.7.

³³ Ibidem, 15

politika za mlade adresira izazove i potencijale mlađih ljudi bitno ovise sadašnji društveni i ekonomski uslovi kao i dobrobit i život budućih generacija.“³⁴

*Svjetski program djelovanja za mlade (The World Programme of Action for Youth – WPAY), koji je usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 1995., je temeljni program za mlade koji pruža smjernice za nacionalno i internacionalno djelovanje koje ima za cilj pomoći mlađima i poboljšanje položaja mlađih u područjima koja se tiču „obrazovanja, zaposlenja, gladi i siromaštva, zdravlja, okoliša, zloupotrebe droga, maloljetničke delinkvencije, slobodnog vremena, djevojaka i mlađih žena i pune i učinkovite participacije mlađih u životu društva i donošenju odluka, kao i globalizacije, informacijskih i komunikacijskih tehnologija, HIV/AIDS-a, oružanog sukoba i međugeneracijskih problema“.³⁵ Za uspjeh *Svjetskog programa djelovanja za mlade* neophodna je posvećenost nacionalnih vlada i organizacija koje su odgovorne za njeno usvajanje, u skladu sa specifičnim „nacionalnim prioritetima, resursima i historijskim iskustvom“.³⁶*

Prioritetno područje (WPAY)	Zastupljenost u budžetu Općine Novo Sarajevo 2019.
A. Obrazovanje	✓ ✓ ✓ ✓
B. Zapošljavanje	✓ ✓ ✓
C. Glad i siromaštvo	✓
D. Zdravlje	✓
E. Okoliš	—
F. Zloupotraba droga	—
G. Maloljetnička delinkvencija	—
H. Slobodno vrijeme	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
I. Djevojke i mlađe žene	—
J. Potpuno i efikasno učešće mlađih u životu društva i donošenju odluka	✓
K. Globalizacija	—
L. Informaciona i komunikaciona tehnologija	—
M. HIV / AIDS	—

³⁴ *World Programme of Action for Youth*, United Nations, New York, 2010, str.10.

³⁵ <https://www.un.org/development/desa/youth/world-programme-of-action-for-youth.html>

³⁶ *World Programme of Action for Youth*, United Nations, New York, 2010, str.62.

N. Oružani sukob	
O. Međugeneracijska pitanja	

Tabela 6. Uskladenost WPAY liste prioritetnih područja i budžeta za mlade Općine Novo Sarajevo u 2019. godini

<i>Prioritetno područje</i>	<i>Budžet</i>		<i>Izvršenje</i>	
	<i>Iznos</i>	<i>Procent</i>	<i>Iznos</i>	<i>Procent</i>
A. Obrazovanje	1.144.600	21,5%	794.679	19,6%
B. Zapošljavanje	531.000	10,0%	242.844	6,0%
C. Glad i siromaštvo	145.000	2,7%	89.647	2,2%
D. Zdravlje	80.000	1,5%	80.000	2,0%
E. Okoliš	-	0,0%	-	0,0%
F. Zlouporaba droga	-	0,0%	-	0,0%
G. Maloljetnička delinkvencija	-	0,0%	-	0,0%
H. Slobodno vrijeme	2.829.000	53,1%	2.339.759	57,8%
I. Djevojke i mlade žene	-	0,0%	-	0,0%
J. Potpuno i efikasno učešće mladih u životu društva i donošenju odluka	420.000	7,9%	340.000	8,4%
K. Globalizacija	-	0,0%	-	0,0%
L. Informaciona i komunikaciona tehnologija	-	0,0%	-	0,0%
M. HIV / AIDS	-	0,0%	-	0,0%
N. Oružani sukob	-	0,0%	-	0,0%
O. Međugeneracijska pitanja	-	0,0%	-	0,0%
P. Novčana potpora	106.000	2,0%	95.200	2,4%
R. Manifestacije	70.000	1,3%	65.226	1,6%
UKUPNO	5.325.600	100%	4.047.354	100%

Tabela 7. WPAY lista prioritetnih područja, budžet i izvršenje budžeta za mlade Općine Novo Sarajevo u 2019. godini (programske aktivnosti)

Tabela 6. pokazuje da budžet za mlade Općine Novo Sarajevo obuhvata nekoliko područja sa prioritetne liste WPAY-a: samo pet od ukupno 15 prioritetnih područja je pokriveno aktivnostima i projektima usmjerenih na mlade u okviru budžeta Općine za 2019. godinu, a Tabela 7. prikazuje budžet i izvršenje budžeta za mlade Općine Novo Sarajevo za aktivnosti koje odgovaraju pomenutim područjima.³⁷

3.4. Stavovi mladih o općinskim budžetima za mlade

U oktobru 2020. godine sproveli smo istraživanje sa ciljem dobivanja informacija o načinu na koji mladi iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine, uključujući Općinu Novo Sarajevo, razmišljaju o općinskim praksama trošenja novčanih sredstava za projekte i aktivnosti koji su direktno usmjereni na mlade. Ispitanici su odgovorili na sljedeća pitanja:

- 1. Smatrate li da općina u kojoj živite troši dovoljno budžetskih sredstava na projekte i aktivnosti koji su usmjereni na mlade (15 - 30 godina)?*
- 2. Prema Vašem mišljenju, koliko se procentualno novčanih sredstava općine u kojoj živite izdvaja godišnje za mlade i projekte od značaja za mlade?*
- 3. Navedite aktivnost/projekat značajan za mlade za koji ste nedavno primijetili da je implementiran od strane općine u kojoj živite?*
- 4. Kakve projekte i aktivnosti usmjerene na mlade želite vidjeti u svojoj općini? Koje su to oblasti/programi od značaja za mlade za koje smatrate da bi za njih općina trebala izdvojiti više novčanih sredstava?*

Na temelju odgovora došli smo do podatka da čak **64% mladih ispitanika smatra da općina u kojoj žive ne troši dovoljno sredstava na projekte i aktivnosti koji su usmjereni na mlade**. Na pitanje o procjeni procenta izdvajanja novčanih sredstava općine za mlade i projekte od značaja na mlade 91% mladih je ponudilo odgovore u rasponu od 1-15%. U pogledu pitanja o implementiranim aktivnostima i projektima od značaja za mlade od strane općine u kojoj žive većina ispitanika je odgovorila da nisu upoznati sa takvim inicijativama ili da se nisu desile, dok je nekoliko ispitanika izdvojilo stipendije za mlade i programe koji se odnose na sportske aktivnosti i dvorane. Najzad, kada je riječ o mišljenju mladih o tome koje aktivnosti i projekti od značaja za mlade bi trebali biti predmet budućeg trošenja općinskih budžeta, na temelju odgovora ispitanika došli smo do podatka da mladi smatraju da općine trebaju novčana sredstva usmjeriti na razvoj kulture, obrazovanja, sportskih i rekreativnih aktivnosti, kulture sjećanja i pomirenja, te na pomoć studentima u vidu stipendija, kao i na projekte zapošljavanja mladih,

³⁷ Novčane potpore socijalno ugroženim (prijevoz, prehrana i slično), te određene manifestacije koje nismo mogli klasificirati u WPAY prioritetna područja navedene su u tabeli u posebnim kategorijama: „P. Novčana potpora“ i „R. Manifestacije“.

pomoć u sticanju prvog radnog iskustva i stažiranja, profesionalno usavršavanje i trening mlađih, te pomoć mladima u pogledu samostalnog stanovanja (kupovine stana).

2017. godine provedeno je istraživanje stavova mlađih u Bosni i Hercegovini *National Youth Survey in Bosnia and Herzegovina* od strane *United States Agency for International Development Bosnia and Herzegovina Mission* (USAID/BiH), *IMPAQ International* (IMPAQ) i *Monitoring and Evaluation Support Activity* (MEASURE-BiH).

Prema izvještaju o rezultatima istraživanja čiji je uzorak bio 3.500 mlađih u Bosni i Hercegovini,³⁸ najvažniji problemi sa kojima mlađi smatraju da se suočavaju u društvu su nezaposlenost (53%), materijalna i ekomska ovisnost (9%), alkoholizam, ovisnost o drogama i delinkvencija (7%), nedovoljna briga društva za probleme mlađih (5%), društvene razlike (4%), obrazovanje i školski sistem (3%), manjak interesa mlađih za društvene probleme (3%), podređen položaj mlađih (3%), problemi sa smještajem/stanovanjem (3%), moralna kriza i manjak idealja (3%), nacionalna neslaganja (2%), otuđenje u međuljudskim odnosima (2%), korištenje slobodnog vremena (2%), neučinkovitost i neaktivnost organizacija mlađih (1) i manjak slobode govora i mišljenja (1%).³⁹ Pomenuto istraživanje je također pokazalo da je 80% mlađih u Bosni i Hercegovini nezadovoljno vlastitim standardom življena,⁴⁰ a također su u velikom broju nezadovoljni šansama za zaposlenje u Bosni i Hercegovini: 92% mlađih muškaraca i 93% mlađih žena.⁴¹

Kada je riječ o ispitanicima iz Općine Novo Sarajevo (33), koji su također izrazili nezadovoljstvo mogućnošću zaposlenja, najveći broj mlađih je kao najvažnije probleme sa kojima se susreću u društvu izdvojio problem sa smještajem/stanovanjem (18%), te društvene razlike (18%), potom slijede moralna kriza i manjak idealja (12%), nezaposlenost (9%) i alkoholizam, ovisnost o drogama i delinkvencija (9%), materijalna i ekomska ovisnost (6%), obrazovanje i školski sistem (6%), manjak interesa mlađih za društvene probleme (6%) i, najzad, korištenje slobodnog vremena (3%), nedovoljna briga društva za probleme mlađih (3%), nacionalna neslaganja (3%), manjak slobode govora i mišljenja (3%) i otuđenje u međuljudskim odnosima (3%).⁴² Ovo istraživanje, kao i prethodno pomenuto, ukazuje na to da je budžetska politika Općine Novo Sarajevo nedovoljno usaglašena sa potrebama i problemima mlađih.

³⁸ Uzorak od 3.500 u ovom istraživanju odnosi se na osobe od 15 do 34 godina, a broj ispitanika koji odgovara zakonskom određenju mlađih u FBiH je 3.002. Više o tome pogledati u: *Monitoring and Evaluation Support Activity (Measure-BiH). National Youth Survey in Bosnia and Herzegovina 2018: Findings Report*, United States Agency for International Development (USAID), str. 11.

³⁹ Ibidem, str 19.

⁴⁰ Ibidem, str. 8.

⁴¹ Ibidem, str. 61.

⁴² Rezultati o stavovima mlađih ispitanika iz Općine Novo Sarajevo nisu odvojeno prezentirani u izvještaju o rezultatima istraživanja *National Youth Survey in Bosnia and Herzegovina* i do njih smo došli su obradom sirovih podataka do kojih je došlo istraživanje.

ZAKLJUČAK

Ekomska analiza u ovom dokumentu je omogućila da se formuliraju sljedeći zaključci o projektima i aktivnostima usmjerenim na mlade u okviru budžeta Općine Novo Sarajevo za 2019. godinu:

- Izvršenje budžeta Općine Novo Sarajevo u 2019. godini je bilo manje u odnosu na budžet (procenat izvršenja 76%). To važi za svaku od glavnih kategorija izvršenja, a najveće izvršenje u odnosu na ukupno izvršenje je bilo u kategoriji plaća i naknada za uposlenike/ce Općine (oko 31%).
- U odnosu na ukupni budžet, budžet za djecu i mlade predstavlja 15%, a u odnosu na programski dio budžeta predstavlja 23%.
- U odnosu na ukupno izvršenje budžeta, izvršenje budžeta za djecu i mlade predstavlja 22%, a u odnosu na izvršenje programskog dijela budžeta predstavlja 42%
- Programski budžet je veći od izvršenja programskog budžeta, što se odnosi i na programski budžet koji je usmjerjen na djecu i mlade, iako je njegovo izvršenje veće u odnosu na prethodnu godinu.
- Od 56 budžetskih aktivnosti koje se odnose na mlade, na osam je utrošeno skoro 80% sredstava, a čak 19 aktivnosti nisu realizirane.
- Najveći udio sredstava u budžetu za mlade i najveći procenat u njegovom izvršenju su imali programi prostornog planiranja i uređenja zemljišta, te projekta za razvoj sporta, kulture i obrazovanja
- Od 15 prioritetnih područja (WPAY), izvršene aktivnosti usmjerene na mlade u budžetu Općine Novo Sarajevo u 2019. godini se mogu kategorizirati u samo pet, a pri tome najviše aktivnosti spada u kategoriju „slobodno vrijeme“.

Rezultati do kojih smo došli, kao i sve u dokumentu izložene informacije, uključujući stavove mladih o tome na koje aktivnosti od značaja za mlade općina treba usmjeriti budžetske rashode, te strateške fokuse i ciljeve Općine Novo Sarajevo koji se odnose na mlade, omogućavaju razumijevanje načina na koji je izvršenje budžeta usmjereno ka mladima Općine Novo Sarajevo u 2019. godini. Ovaj dokument na temelju toga podstiče trenutne i buduće načelnike/ice, vijećnike/ice, ali i stanovnike/ice na području Općine Novo Sarajevo da kreiraju politike za mlade koje će uzeti u obzir ključne potrebe mladih, te da implementacija tih politika bude planirana i izvršena u budžetu, čime bi se položaj mladih na području Općine Novo Sarajevo znatno unaprijedio.

BIOGRAFIJE AUTORA/ICA I MENTORA

Ljiljan Veselinović je diplomirao, magistrirao i doktorirao na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, gdje radi kao docent na oblasti Mikroekonomije. Bio je angažovan i kao konsultant za veći broj projekata u Bosni i Hercegovini u području biznis planiranja, optimizacije i unapređenja procesa, strateškog menadžmenta, tržišta rada, evaluacije implementiranih programa i projekata, te analize pojedinih sektora bosanskohercegovačke ekonomije. Predavač je u okviru Agencija za državnu služu BiH na temu „Izrada Godišnjeg programa rada u institucijama Bosne i Hercegovine.“ Napisao je veliki broj naučnih radova i učestvovao na više naučnih i stručnih konferencija i kongresa u BiH i inostranstvu.

Selma Alispahić je rođena u 1995. godine u Sarajevu. Na Filozofском fakultetu Univerziteta u Sarajevu 2017. godine je diplomirala filozofiju i sociologiju, 2019. godine magistrirala filozofiju, a 2020. sociologiju. Trenutno studira na master programu „Democracy and Human Rights in South East Europe“ (GC SEE/ERMA). Autorica je nekoliko znanstvenih radova i sudjelovala je u različitim oblicima neformalnog obrazovanja. Polaznica je druge generacije Akademije političke pismenosti mladih u BiH u organizaciji fondacije Akademija za žene.

Sandra Janković, rođena je 1995. u Banjoj Luci. Studirala je na Filozofском fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci na koje je diplomirala na odsjeku za filozofiju sa prosjekom 9,62. Trenutno završava master studije Univerziteta u Banjoj Luci, na politikologiji, smjer međunarodne studije.

Članica je Srpske demokratske stranke od svoje 18. godine. Predsjednica je Aktiva žena SDS Čelinac i članica Republičke skupštine Aktiva žena SDS RS. Na predstojećim lokalnim izborima 2020. kandidatkinja je za odbornicu u SO Čelinac. Dobrovoljna je darivateljica krvi, društvena aktivistica i učesnica brojnih neformalnih edukacija, konferencija i obuka.

Nihad Ahmić je profesor engleskog jezika i magistar međunarodnih odnosa i europskih studija. U dosadašnjoj karijeri radio je kao profesor engleskog jezika u srednjoj školi, u administraciji realnog sektora, vodio kampanje digitalnog marketinga za marketinške agencije te radio kao QA inženjer u IT sektoru. Trenutno je zaposlen u londonskoj IT firmi „Juriba limited“ na poziciji projekt menadžera. Polaznik je druge generacije Akademije političke pismenosti mladih u BiH pri Akademiji za žene.

LITERATURA I IZVORI

- *Bilten. Statistički pregled, januar/siječanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Bilten. Statistički pregled, februar/veljača 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo.
- *Bilten. Statistički pregled, mart/ožujak 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Bilten. Statistički pregled, april/travanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Bilten. Statistički pregled, maj/svibanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Bilten. Statistički pregled, juni/lipanj 2019. godine*, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Integrirana strategija razvoja općine Novo Sarajevo do 2023. godine (revidirana za period 2019-2023. godina)*. Izvor: <https://novosarajevo.ba/%ef%bb%bfintegrirana-strategija-razvoja-opcine-novo-sarajevo-do-2023-godine-revidirana-za-period-2019-2023-godina/>
- *Izvještaj o izvršenju budžeta Općine Novo Sarajevo za period 01.01.2019. – 31.12.2019. godine*, Službene novine Kantona Sarajevo.
- *Monitoring and Evaluation Support Activity (Measure-BiH). National Youth Survey in Bosnia and Herzegovina 2018: Findings Report*, United States Agency for International Development (USAID).
- *Pojednostavljeni budžetski vodič za lokalnu upravu. Priručnik za općinske vijećnike ili članove skupštine i javnost*, Governance Accountability Project. Izvor: http://www.sogfbih.ba/uploaded/finansijski_okvir/dok/Budzetski/Pojednostavljeni%20Obudzetski%20vodic%20za%20lokalnu%20samou_1.pdf
- Popis stanovništva (2013.) <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11568#link1>
- Siurala, Lasse, (2007.) *A European framework for youth policy*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- *Statistički Bilten, august/kolovoz 2019. godine* br. 10, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Statistički Bilten, septembar/rujan 2019. godine* br. 9, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Statistički Bilten, oktobar/listopad 2019. godine* br. 10, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Statistički bilten. Kanton Sarajevo u Brojkama* (2020.), Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, Sarajevo.
- *Statistički Bilten, novembar/studeni 2019. godine* br. 11, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.
- *Statistički Bilten, decembar/prosinac 2019. godine* br. 12, Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo.

- *Statut Općine Novo Sarajevo – precišćeni tekst* (2020.), Službene novine Kantona Sarajevo br. 35/10.
- *Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine* (2013.), Službene novine Federacije BiH br.102.
- *Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine* (2010.) Izvor: <https://www.vijecemladih.ba/wp-content/uploads/2016/12/Zakon-o-mladima.pdf>
- *World Programme of Action for Youth*, United Nations, New York, 2010.
- <https://novosarajevo.ba/o-opcini/>
- <https://www.un.org/development/desa/youth/world-programme-of-action-for-youth.html>